

Asia: VN/9904/2025

Lausuntopyyntö väylälakien muutostarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot arviomuistiosta

ELY-keskukset kiittävät mahdollisuudesta antaa lausunto arviomuistiosta väylälakien muutostarpeista. Varsinais-Suomen ELY-keskus antaa lausunnon, joka on kaikkien ELY-keskusten Liikenne- ja Infrastruktuuri-vastuualueiden yhteinen.

ELY-keskukset toteavat, että arviomuistio väylälakien muutostarpeista on hyvin laadittu, ja että siinä esitetyt muutostarpeet koetaan tarpeellisiksi ja kannatettaviksi.

Yksityisraiteita koskeva sääntely

-

Tutkimusoikeussääntely

-

Kiinteistökohtainen meluntorjunta

-

TEN-T-asetukseen liittyvät lainsäädännön kehittämistarpeet

-

Tunnelidirektiivin täytäntöönpanon täydentäminen

Lausuntona todetaan, että arviomuistio on huolellisesti valmisteltu ja siinä esitetyt muutostarpeet perusteltuja. Maantietunneleita koskevat muutostarpeet ovat vain osa suurempaa kokonaisuutta, ja ne on tiivistetty erinomaisesti arviomuistion kohtaan 6.4 Johtopäätökset muutostarpeista. Väylälakien muutosten toivotaan etenevän mahdollisimman nopeasti lainvalmisteluun.

Nykytilan taustoittamiseksi on todettu, ettei hallintoviranomaisen ja sen tehtävien osalta ole käytännössä havaittu ongelmia tehtävän hoidossa. ELY-keskukset puoltavat kuitenkin muistioon kirjattujen julkisen vallan käyttöä sisältävien tehtävien ja toimivaltuuksien säätämistä lailla.

Tunnelin hallinnoija on organisaatio, eikä henkilö. Tunnelin turvallisuusasiakirja tulee rinnastaa pelastussuunnitelmiin, joista on vastuussa pelastuslaitos organisaationa eikä yksittäinen viranhaltija. Nykytilassa hallinnoijan tehtäviä on siirretty sopimuksella tahoille, jotka eivät ole viranomaisia vaan kaupallisia toimijoita. Mikäli hallinnoijan tehtävistä säädetään lailla, ei vastuuta voi siirtää. Ongelmallisiksi voivat muodostua tunneleiden rakennusaikainen tai elinkaarihankkeissa käytönkin aikainen hallinnointi. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Hallinnoijan tehtävässä ja vastuissa on havaittu olevan ristiriitoja tehtävän hoitoon myönnettyihin valtuuksiin ja oikeuksiin nähden. Erytisen vakavaa on tiedon ja tiedonkulun puutteet ja viiveet teknisten järjestelmien ylläpitäjiltä sekä liikenteen ohjaus- ja hallintakeskukselta. Asiaan vaikuttanee se, että nämä toimijat eivät ole minkäänlaisessa sopimussuhteessa tunnelin hallinnoijaan nähden. Häiriötilanteiden raportointivelvoite koskee hallinnoijaa, mutta ei näitä toimijoita, joiden hallussa on raportoinnin onnistumisen kannalta oleellista tietoa. Hallinnoijan tehtävästä laissa säätämällä selkeytettäisiin tehtävän hoidon edellyttämää tiedonsaantia muilta toimijoilta.

Tunneliturvallisuushenkilöstä käytetään maassamme yleisesti nimikettä turvallisuusvastaava. Riippumattomuuden arviointi tapahtuu hallintoviranomaisen toimesta eikä tässä ole havaittu tarvetta muutokselle. Tehtävästä säätäminen lailla selkeyttäisi kuitenkin hallintotehtävää.

Nykytuotoisen tarkastusyksikön arvioidaan hoitavan tehtävänsä erinomaisesti. Viranomaistoiminnan tulee kuitenkin perustua lakiin, joten tarkastusyksikön nykyisen toimintamallin kuvaus tulisi kirjata lakitekstiksi.

Riskianalyysijä ei riippuvuussuhteittensa takia voi tehdä Väylävirasto ja eri ELY-keskukset ristiin toisilleen. Konsulttityöstä maksamisen ei kuitenkaan ole todettu vaikuttavan riippumattomuuteen muissakaan sitä edellyttävissä toimeksiannoissa, joten nykyinen käytäntö on ainoa toimivaksi havaittu. Direktiivin kirjaukset ovat sellaisenaan jalkautettavissa kansalliseen lainsäädäntöön, mutta sellaiselle ei nähdä olevan välitöntä tarvetta.

Arviomuistiossa on esitetty perustelut poikkeusmenettelyn lisäämiseksi kansalliseen lainsäädäntöön. Sitä pidetään tarpeellisena ja toivotaan edistettävän.

Tietunnelissa ohittamisen osalta ei nähdä tarvetta muuttaa nykykäytäntöä ja lainsäädäntöä.

Maantietunneleiden kameravalvontaa hoitaa, muttei vastaa, tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalveluiden tuottaja. Järjestämisvastuu on Väylävirastolla. Henkilötietojen rekisterinpitäjän velvoite on laissa säätämättä näiden välillä. Laissa ei ole tarkemmin määritelty tunnelin hallinnoijan ja tieliikenteen ohjaus- ja hallintapalvelun tarjoajan työnjakoa tunneliturvallisuudirektiivin mukaisissa tehtävissä. Hallinnoija ei saa riittävästi tietoa häiriö- ja onnettomuustilanteita edeltäneistä ohjauslaitteiden tilatiedoista, tehdyistä ohjaustoimenpiteistä, käytössä olleista nopeusrajoituksista eikä mm. videotallenteita kaikista raportointia edellyttävistä tapahtumista. Nämä ovat kriittisiä ongelmia ja puutteita lainsäädännössä, jotka tulisi korjata nopeasti.

Uudenmaan ELY-keskus toteaa, että tietunnelidirektiiviä ja siihen liittyviä hallinnointimenettelyjä sovelletaan Suomessa kaikkiin maantietunneleihin ja asiasta määrää Traficom. Olisi hyvä harkita, eri näkökulmat huolellisesti huomioiden, direktiivin soveltamisen rajaamista jatkossa esimerkiksi vain

500 m ja sitä pidempiin maantietunneleihin (direktiivin minimivaatimus). Tämä voitaisiin tehdä harkinnan mukaan asetuksella tai jättää Traficomien määräyksellä toimeenpantavaksi.

Varautumista ja häiriötilanteita koskeva sääntely väylälaeissa

-

Arviomuistiossa esitetyt muut muutostarpeet

Arviomuistiossa todettu lossin määritelmän ajantasaistaminen ja lossin kuljettajan osaamisvaatimusten täsmentäminen LjMT-laissa ovat ELY-keskuksen kannattamia muutoksia ja niiden toivotaan etenevän viivytystä lainvalmisteluun.

Oletteko tunnistaneeet väylälaeissa muita muutostarpeita kuin arviomuistiossa käsitelty?

Laissa liikennejärjestelmästä ja maanteistä todetaan ELY-keskusten tehtäväksi vastata alueensa tienpidon tehtävien hoitamisesta Väyläviraston ohjauksen mukaisesti (LjMTL 11 § 2 mom.). ELY-keskuksista annetun lain mukaan liikenteeseen liittyvät tehtävät on määriteltä tarkemmin, jonka mukaan ELY-keskusten tehtävät toimialueellaan ovat liikennejärjestelmän toimivuus ja kestävyys, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot sekä maanteiden pito. Edellä esitetyn mukaisesti ne on kirjattu myös hyväksymiskäsittelyssä olevaan elinvoimakeskuksia koskevaan lakiehdotukseen. Elinvoimakeskusten on tarkoitus aloittaa toimintansa vuoden 2026 alusta.

Tienpidon tehtävän ohella LjMT-laissa olisi alueellisen sidosryhmäyhteistyön toimivuuden kannalta hyvä tunnistaa tulevien elinvoimakeskusten tehtävät laajemminkin kuin pelkästään tienpidon osalta. Muutoksella voitaisiin tukea elinvoimakeskuksen roolin selkeyttämistä alueellisena toimijana erityisesti liikennejärjestelmän toimivuuteen, liikenneturvallisuuteen ja kestävyys liittyvissä tehtävissä. Toimivuus, turvallisuus ja kestävyys on yhteisesti valittuja tavoitteita myös Liikenne 12 -suunnitelman päivityksessä.

ELY-keskukset esittävät lain liikennejärjestelmästä ja maanteistä 11 § 2 momenttiin seuraavaa lisäystä: Elinvoimakeskukset vastaavat alueensa tienpidon tehtävien hoitamisesta ja liikennejärjestelmän toimivuuden edistämisestä Väyläviraston ohjauksen mukaisesti. Lakimuutoksen valmistelussa ja sen perusteluissa tulisi todeta myös elinvoimakeskusten muut tehtävät, erityisesti liikennejärjestelmän kestävyys ja liikenneturvallisuuden edistämisen tehtävät, toimialueellaan.

Muut huomiot

Tämä arviomuistio ei koske tieliikennelakia, mutta ELY-keskukset huomauttavat siinä todetuista tienpitäjää koskevista oikeuksista ja velvollisuuksista. Tieliikennelain tulisi toimia saumattomasti yhteen mm. väylälakien sekä valmiuslainsäädännön kanssa. Esimerkiksi tieliikennelain § 187 määrää tien tilapäisestä sulkemisesta. Tätä pykälää ELY-keskukset käyttävät (Väyläviraston, joka tienpitäjä, nimissä) perusteena sulkea maantie mm. erilaisten lyhytkestoisten tapahtumien vuoksi. Väylälakien tehtävämäärittelyissä olisi selvyys vuoksi hyvä todeta, että Väylävirasto voi itse tienpitäjänä luonnollisesti soveltaa pykälää kaikissa tilanteissa ja erityisesti erikseen todettavissa tarvittavaan lakiin tai asetukseen kirjattavissa tapauksissa.

Lamminpää Annakaarina
Varsinais-Suomen ELY - ELY-keskusten Liikenne- ja Infrastruktuuri-
vastualueiden yhteislausunto